

Kâinat yaratılmadan önce sıfat ve esmanın nakışları, aynaları yoktu, kıyametten sonra da yine öyle kalsa fenâ-yı mutlaka mı gitmiş olacak; fark nedir?

Mevcudatın yaratılmasına Allah açısından bakarsak, zamansız (*bir anda*) yaratılmıştır. Yani zaman ve mekân, Allah'ın iradesi ile yaratıldığında, bundan önce zamanın mefhumları bulunmuyordu. Öyle ise Allah açısından mevcudatın yaratılmasında "**önce**" ve "**sonra**" mefhumlarını kullanmak yanlış olur. Allah'ın ilmi ve iradesi ezeli olduğu için, bu yaratma anına bir zaman mefhumunu tahsis edemeyiz. Mevcudatın yaratılması Allah'ın isimlerinin bir lazımıdır, zaman ile ölçülemez.

Biz bu yaratılmayı kendi açımızdan mazi olarak ele alamayız, zira mazi de yaratılmıştır. Öyle ise biz mevcudatın yaratılmasını; ancak istikbale konu edebiliriz. Yani "**Benim mazim belli, yoktan var edildim; ama ya geleceğim ne olacak?**" demek daha uygun bir soru olur. Gelecekteki varlığım da Allah'ın ilmindedir. Biz harici vücudumuz itibariyle ezeli değiliz, ama ebediyiz.

"Mutlak adem" ebedî olarak yok olmak demektir ki, böyle bir yokluk mümkün değildir. Zira ezeli ve ebedî olan Allah, mutlak yokluğa müsaade etmez. **Allah varsa yokluk yoktur.** Allah da ezeli ve ebedî olduğuna göre, **mutlak manada yokluk diye bir şey de söz konusu olamaz.**

Ruhun mahiyetini bekaya mazhar olacak bir şekilde yaratıp sonra da fenaya mahkûm etmek, hikmet noktasından abestir. **Allah abes iş yapmaktan münezzehtir.** Allah'ın isim ve sıfatlarına ayinedarlık eden mevcudatın yokluğa gitmesine Cenab-ı Hakk'ın ebedî olan isim ve sıfatları müsaade etmez. Bu sebepten dolayı varlığın yokluğa gidip tekrar geri gelmemesi düşünülemez. Bütün mevcudat Allah'ın ilmindedir. Yaratılan mevcudat, ilim dairesinden kudret dairesine geçiyor, ölünce de yokluğa gitmiyor, kudret dairesinden tekrar ilim dairesine geçiyor.

Üstad Hazretleri bu hakikati şöyle izah etmektedir:

"Hem adem-i mutlak zaten yoktur. Çünkü bir ilm-i muhîr var. Hem daire-i ilm-i ilâhînin harici yok ki, bir şey ona atılsın. Daire-i ilim içinde bulunan adem ise, adem-i haricîdir ve vücud-u ilmîye perde olmuş bir ünvandır. Hatta, bu mevcudat-ı ilmiyeye, bazı ehl-i tahkik 'ayân-ı sâbite**' tabir etmişler. Öyleyse, fenâyâ gitmek, muvakkaten haricî libasını çıkarıp, vücud-u maneviye ve ilmîye girmektir. Yani, hâlik ve fâni olanlar, vücud-u haricîyi bırakıp, mahiyetleri bir vücud-u manevi giyer, daire-i kudretten çıkıp daire-i ilme girer."**(1)

1) bk. [Mektubat, On Beşinci Mektup.](#)